

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
6/2006 vp**

Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta; Laillista maahanmuuttoa koskeva toimintapoliittinen suunnitelma

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 29 päivänä maaliskuuta 2006 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission tiedonannosta; Laillista maahanmuuttoa koskeva toimintapoliittinen suunnitelma (E 32/2006 vp) työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Meri-Sisko Eskola, työministeriö
- EU-avustaja Anne Laakko, sisäasiainministeriö
- apulaisjohtaja Matti Viialainen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- kansainvälisten asioiden sihteeri Pia Björkbacka, Akava ry
- asiantuntija Mikko Räsänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut Suomen Yrittäjät ry.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Komission tiedonannossa esitetään laillista maahanmuuttoa koskevaa toimintasuunnitelmaa Haagin ohjelman jäljellä oleviksi vuosiksi 2006—2009. Suunnitelman taustalla on tammi-kuussa 2005 annettu vihreä kirja taloudellisen maahanmuuton hallinnasta.

Komission mukaan yhteisötason lainsäädäntöaloite on tarpeen, koska maahanmuutto yhteen jäsenmaahan voi vaikuttaa myös muihin jäsenmaihin ja niiden työmarkkinoihin. Jäsenvaltioiden työvoima ikääntyy, joten työmarkkinoilla tarvitaan tulevaisuudessa aikaisempaa enemmän maahanmuuttajia. Jäsenvaltioiden kansa-

laisten etuoikeutta avoimiin työpaikkoihin (community preference) tulee kuitenkin kunnioittaa.

Toimintasuunnitelman ytimen muodostavat viisi direktiiviä, joista yksi on ulkomaalaisten työntekijöiden oikeuksia koskeva puitedirektiivi ja muut neljä eri alojen sektoridirektiivejä. Sektoridirektiivit koskevat korkeasti koulutettujen työntekijöiden, yritysten sisällä siirtyvien henkilöiden, kausityöntekijöiden sekä palkallisten harjoittelijoiden maahan pääsyä ja maassa oleskelua. Myös voimassa olevia direktiivejä voidaan joutua muuttamaan. Suunnitelmaan

sisältyy myös ehdotuksia Internet-sivustojen kehittämiseksi sekä toimiksi, joilla lisätään yhteistyötä lähtömaiden kanssa ja vähennetään aivovuodosta lähtömaille aiheutuvia haittoja.

Monialaisesta lähestymistavasta huolimatta laitton maahanmuutto ja ulkomaalaisten laitton työnteko on rajattu tiedonannon ulkopuolelle. Komission tarkoituksena on antaa näistä erillinen tiedonanto huhtikuussa 2006.

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää tavoiteltavana EU-maihin suuntautuvaa taloudellista maahanmuuttoa koskevaa yhteistä toimintasuunnitelmaa. Laaja-alainen tarkastelu on tarpeen, koska maahanmuuton ulottuvuudet ovat moninaiset ja koska maahanmuuttopolitiikan kehittäminen edellyttää monenlaisia toimia. EU-maiden yhteinen käsitys voi edistää nykyistä parempaa työvoiman maahanmuuton hallintaa ja vähentää jäsenmaiden keskinäistä kilpailua työvoimasta. Tärkeää kuitenkin on, että huolehditaan myös maahanmuuton alueella jo annettujen direktiivien (opis-

kelijat, tutkijat ja perheenjäsenet) toimeenpanon seurannasta.

Suomi ei pidä tarkoituksenmukaisena sellaista EU-sääntelyä, jolla on työmarkkinoita jäykistäviä vaikutuksia. Suomi katsoo, että kolmansista maista tulevaa työvoimaa koskeva työvoimapolitiittinen päätöksenteko on säilytettävä sekä mittasuhteiden että rakenteen osalta kansallisella tasolla. Elinkeinoelämän globalistumisesta huolimatta työmarkkinoiden rakenne ja työvoiman tarpeet säilyvät myös tulevaisuudessa kansallisina ja paikallisina. Joustavaa kansallista sääntelyä edellyttää myös Suomen maantieteellinen sijainti osin sivussa kansainvälisistä työvoimavirroista. Jonkinasteiset yhteiset puitteet voivat olla tarpeen, kunhan niihin sisältyy riittävästi joustoa eikä kansallisen päätösvallan käyttö esty. Keskeistä on hyvin toimivien laillisten työvoiman maahanmuuttokanavien riittävyys. Suomi on esittänyt vastaavan kannan vastatesaansa komission tammikuussa 2005 antamaan vihreään kirjaan taloudellisen maahanmuuton hallinnasta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, jonka mukaan kolmansista maista tulevaa työvoimaa koskeva työvoimapolitiittinen päätöksenteko on säilytettävä sekä mittasuhteiden että rakenteen osalta kansallisella tasolla. Valiokunta korostaa suunnitelmassa mainittua periaatetta, jonka mukaan maahanmuuttopolitiikassa kunnioitetaan jäsenvaltioiden kansalaisten etuoikeutta avoimiin työpaikkoihin. Kolmansista maista tulevilla työntekijöillä tulee pyrkiä täydentämään eikä korvaamaan eurooppalaisilla työmarkkinoilla jo olevaa työvoimaa. Tämän tulee olla maahanmuuttopolitiikan keskeinen lähtökohta, jotta maahanmuuttopolitiikalle saadaan kansalaisten hyväksyntä tilanteessa, jossa EU-maissa on edelleen noin 20 miljoonaa työtöntä.

Valiokunta pitää sinänsä perusteltuna, että EU:n piirissä pyritään löytämään yhteisiä linjoja suhteessa maahanmuuttoon. Maahanmuuttoa tulee kuitenkin tarkastella kokonaisuutena niin, että tarkastelu kattaa myös laittoman maahanmuuton ja maahanmuuttajien hyväksikäytön ehkäisemisen sekä lyhytaikaisen rajat ylittävän liikkumisen, kuten vuokratyön ja palvelujen tarjonnan. Valiokunta painottaa erityisesti toimenpiteitä, joilla huolehditaan maahanmuuttajien oikeudenmukaisesta kohtelusta EU:n työmarkkinoilla ja varmistetaan, että työnteon ehdot noudattavat työntekomaassa voimassa olevia lakeja ja sopimuksia.

Suunnitelmassa ehdotetaan yhtä puitedirektiiviä ja neljää sektoridirektiiviä, jotka koskisivat korkeasti koulutettujen työntekijöiden, yritysten sisällä siirtyvien henkilöiden, kausityöntekijöiden sekä palkallisten harjoittelijoiden maa-

han pääsyä ja maassa oleskelua. Direktiivien tarkempi sisältö ei suunnitelmasta ilmene, mutta niihin näyttäisi sisältyvän jossain määrin Suomen omaa ulkomaalaislainsäädäntöä tiukemmat edellytykset esimerkiksi taloudellisen tarveharkinnan osalta. Ainakin kausityöntekijöiden ja palkallisten harjoittelijoiden osalta ehdotettu sääntely merkitsisi Suomen tämän hetkisen sääntelyn tiukentumista. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, jonka mukaan työmarkkinoita jäykistävää säätelyä ei pitäisi EU-tasolla laatia. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että ehdotettujen sektoridirektiivien soveltamisalojen selkeä määrittely voi olla vaikeaa. Valiokunta pitää kyseenalaisena, onko todellista tarvetta ehdotettujen viiden uuden direktiivin säätämiseen suunnitelman kattavalta alalta.

Valiokunta painottaa, että maahanmuuttopolitiikassa on kyse ihmisistä eikä pelkästä työvoiman hankinnasta. Maahanmuuttajia tulee kohdella ihmisoikeuksia kunnioittaen ja heidän yksilölliset tarpeensa ja toiveensa huomioon ottaen. Maahanmuuttopolitiikassa tulee ottaa huomioon maahanmuuttavan työntekijän lisäksi myös hänen perheensä ja huolehtia muun muassa puolison ja lasten kotouttamisesta ja kouluttamisesta.

Valiokunta on monissa yhteyksissä korostanut maahanmuuttajien kotouttamisen tärkeyttä ja katsonut, että kotouttamisen tulee koskea kaikkia maahanmuuttajia ja työperäisen maahanmuuton osalta myös työnantajien tulee osallistua palkkaamiensa maahanmuuttajien ja näiden perheenjäsenten kotouttamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Valiokunta tukee toimintasuunnitelmassa suositeltuja toimia laillisille maahanmuuttajille ja heidän huollettavilleen tarkoitettujen tutustumisohjelmien tehostamiseksi, tietopakettien laatimiseksi sekä kieli- ja kansalaistiedon kurssien järjestämiseksi. Valiokunta ei kuitenkaan pidä perusteltuna uuden kotouttamista koskevan rahaston perustamista, vaan katsoo, että kotouttamistoiminnan rahoittaminen kuuluu ensi sijassa jäsenmaille. Tarvittaessa kotouttamistoimintaa tulee voida rahoittaa myös Euroopan sosiaalirahaston ja Euroopan aluekehitysrahaston varoista.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan edellä esitetyn huomautuksin.

Helsingissä 18 päivänä huhtikuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jukka Gustafsson /sd
Sari Essayah /kd
Susanna Haapoja /kesk
Roger Jansson /r
Anneli Kiljunen /sd
Esa Lahtela /sd
Riikka Moilanen-Savolainen /kesk

Markus Mustajärvi /vas
Leena Rauhala /kd
Tero Rönni /sd
Arto Satonen /kok
Kimmo Tiilikainen /kesk
Jaana Ylä-Mononen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.